ΕΝΩΣΙΣ

ΕΤΟΣ Α'. ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΔΟΓΙΚΗ ΑΡΙΘΜΟΣ 1

ΕΚΔΟΤΗΣ
ΒΑΣΙΛ. Σ. ΚΑΛΑΪΤΖΑΚΗΣ

ΥΠΕΥΘ. ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ ΜΕΝΕΛΑΟΣ Β. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ
Ο ΔΙΕΥΘΥΝΩΝ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΑΣΤΡΙΝΟΣ

Ἐν Ρεθύμνῃ τῇ 18 Ὀκτωβρίου 1908

Ἡ Ἐφημερὶς ἡμῶν δὲν ἔχει ἀνάγκην νὰ ἐξηγήσῃ διὰ μακρῶν τὸ πρόγραμμα αὐτῆς. Ὁ τίτλος «ΕΝΩΣΙΣ» συμβολίζει αἰώνων ὅλων ἐθνικοὺς πόθους καὶ πανελλήνιον δρᾶσιν. Ὁ Ἑλληνισμὸς ἑνούμενος εἰς ἓν μέγα ἀνατολικὸν κράτος, θὰ συντελεσῃ εἰς τὴν κραταίωσιν τῆς παγκοσμίου εἰρήνης καὶ τῆς ἐλευθερίας τῶν λαῶν. Πρὸς τοῦτο βεβαίως ρυθμίζονται πᾶσαι τοῦ ἔθνους αἱ δυνάμεις. Διὰ τῆς ἀναγνωρίσεως διεθνῶς τῆς ὑφ' ἡμῶν συντελεσθείσης ἑνώσεως τῆς Κρήτης μετὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου πραγματοποιεῖται εἰς τῶν ζωηροτέρων πόθων τοῦ Πανελληνίου· ἀλλὰ τοῦ Κρητικοῦ ζητήματος ἡ λύσις εἶναι πολλοστημόριον τοῦ συνόλου τῶν ἐθνικῶν διεκδικήσεων. Τῆς Κρήτης ἡ ἐθνικότης δὲν ἠμφισβητήθη ποτέ. Ἡ ἐκκρεμότης ὅμως τοῦ ζητήματος τούτου ἐκράτει ἀπὸ αἰῶνος ἤδη ἐστραμμένην πρὸς νότον τὴν προσοχὴν τοῦ ἔθνους καὶ κατηνάλισκε τὸ μεγαλήτερον μέρος τῶν δυνάμεων τοῦ ἐλευθέρου Κράτους. Τὴν ἐπαύριον τῆς ὁριστικῆς προσαρτήσεως τῆς Κρήτης εἰς τὴν Ἑλλάδα ἡ ἐθνικὴ δρᾶσις ὁλόκληρος θ' ἀφιερωθῇ εἰς ἄλλα τμήματα τοῦ ἑλληνισμοῦ, μᾶλλον ἀπειλούμενα. Εἰς τὴν περιφρούρησιν δὲ τῶν ἀπανταχοῦ ἑλληνικῶν δικαίων ἡ Κρήτη, ὡς ἐπαρχία τοῦ ἐλευθέρου Κράτους, δὲν θὰ εἶναι βεβαίως ἀσήμαντος δύναμις. Διὰ νὰ ἐπιτελέσῃ ὅμως ἡ Μεγαλόνησος τὰ ἐπιτακτικὰ πρὸς τὸ ἔθνος καθήκοντα αὐτῆς, δέον νὰ περιφρουρηθῇ ἀπὸ τῶν συνεπειῶν τῆς κακῶς ἐννοουμένης ἐλευθερίας καὶ νὰ διαφυλάξῃ τὰς πολεμικὰς αὐτῆς ἀρετὰς καὶ τὸν ἔρωτα πρὸς τὴν ἐλευθερίαν. Εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ τούτου, ὅστις ἀποτελεῖ ἐθνικὴν ἀνάγκην, δύναται τὰ μέγιστα νὰ συντελέσῃ ὁ Ἑλληνικὸς Τύπος καὶ εἰς τοῦτο ἡ «Ἕνωσις» θὰ συνεισφέρῃ τὴν μικρὰν αὐτῆς συμβολήν.

Ἐὰν ὁ ἀνωτέρω κεφαλαιώδης σκοπὸς ἐπιδιωχθῇ προσηκόντως καὶ ἐπιτύχῃ, τότε καὶ ἐν τῇ καθόλου διοικήσει τῶν κοινῶν ἡ ἐκ τῆς προσαρτήσεως τῆς Κρήτης εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπίδρασις δὲν θὰ περιορισθῇ μόνον εἰς τὴν κατὰ τριακοσίας χιλιάδας αὔξησιν τοῦ πληθυσμοῦ. Τὰ πολιτικὰ ἀποτελέσματα θὰ εἶναι ἴσως μείζονος ἀξίας. Βεβαίως θὰ ἐπέλθῃ ἀλληλεπίδρασις καὶ εἶνε ἀνάγκη νὰ ἐπέλθῃ, ἀλλ' ἐκ τῶν μακρῶν δοκιμασιῶν ἐμορφώθησαν ἐν Κρήτῃ χαρακτῆρες, ὧν ἡ διατήρησις καὶ ἡ ἐκ τούτων ἐπίδρασις θὰ συντελέσῃ ὅπως τονωθῇ ὁ ἐθνικὸς ὀργανισμὸς καὶ μεταστραφῇ ἡ προσήλωσις ἐκ τῆς ὕλης εἰς τὰ ἐθνικὰ ἰδεώδη. Καὶ εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο ὁ τύπος κέκληται νὰ δίδῃ τὴν ἀναγκαίαν ὤθησιν καὶ νὰ διαθερμαίνῃ ἑκάστοτε τὴν ἐθνικὴν ψυχήν.

Τοπικῶς ἡ «Ἕνωσις» θὰ ὑποστηρίζῃ τὰς ἀρχὰς τῆς πολιτικῆς ἐν Κρήτῃ μερίδος, ἧς ἡγεῖται ὁ κ. Ἐλευθέριος Βενιζέλος. Ἀπὸ τῆς συμβάσεως τῆς Χαλέπας μέχρι τῆς ὁριστικῆς καταλύσεως τῆς Τουρκικῆς κυριαρχίας ἐν Κρήτῃ ὁ ἀείμνηστος Κωνσταντῖνος Μητσοτάκις ὑπῆρξεν ἡ ἐνσάρκωσις τῶν ριζοσπαστικῶν ἰδεῶν εἰς τὰ δυτικὰ τμήματα τῆς Κρήτης καὶ ὁ κ. Ἰωάννης Σφακιανάκις, ἀρχῶν μᾶλλον συντηρητικῶν, εἰς τὰ ἀνατολικά. Κατὰ τὸν ἀπελευθερωτικὸν ἀγῶνα τοῦ 1897 αἱ πολιτικαὶ ἰδέαι τῶν δύο τούτων ἡγετῶν, συγκερασθεῖσαι, ἀπετέλεσαν τὰς ἀρχὰς τοῦ κόμματος. οὕτινος τὴν ἡγεσίαν ἀνέλαβεν ἐκτοτε ὁ κ. Ἐλευθέριος Βενιζέλος. Αἱ πολιτικαὶ ἰδέαι τοῦ κ. Βενιζέλου, ὡς ἀρχηγοῦ κόμματος, ὑπερνικήσασαι μετὰ μακρὰν δοκιμασίαν πᾶσαν ἀντίδρασιν καὶ ἀναγνωρισθεῖσαι ὡς αἱ μόναι ὀρθαί, προήγαγον τὸ Κρητικὸν ζήτημα καὶ παρεσκεύασαν τὴν σημερινὴν αὐτοῦ θέσιν. Πρὸς τὸν πολιτευτὴν τοῦτον ἀπὸ δεκαετίας ἤδη στρέφονται τὰ βλέμματα ὄχι μόνον τῶν Κρητῶν, ἀνεξαρτήτως κόμματος, ἀλλὰ καὶ πολλῶν ἐκ τῶν ἐν Ἑλλάδι πολιτευτῶν. Ἡ ἐφημερὶς ἡμῶν θὰ ἐθεώρει ἀρίστην ἀπαρχὴν τῶν προσδοκιῶν τοῦ μέλλοντος τὴν ἐν ταῖς γενικαῖς τοὐλάχιστον γραμμαῖς σύμπραξιν τῶν ἀποτελούντων τὸ Β.' Ἐκτελεστικὸν καὶ μετὰ τὴν ὁριστικὴν ἀναγνώρισιν τῆς ἑνώσεως τῆς Κρήτης μετὰ τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος.

Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ

Η ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ ΤΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ

Οἱ ἐν Χανίοις Πρόξενοι τῶν τεσσάρων προστατίδων Δυνάμεων ἐπέδωκαν τῇ ἐκτελεστικῇ Ἐπιτροπῇ τὴν ἐπίσημον ἀνακοίνωσιν, ἣν κατωτέρω βλέπει ὁ ἀναγνώστης. Ἡ ἀνακοίνωσις αὕτη εἶνε τὸ πρῶτον ἐπίσημον διάβημα ἐκ μέρους τῶν Προστατίδων Δυνάμεων πρὸς ἀναγνώρισιν τῆς ἐκηρυχθείσης Ἑνώσεως τῆς Κρήτης μετὰ τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος. Παρ' ὅλας τὰς ἐπιφυλάξεις καὶ ἀοριστίας, ἃς ἐπιβάλλει ἡ διπλωματικὴ γλῶσσα τοιούτων ἀνακοινώσεων, δὲν δυνάμεθα νὰ μὴ ἀναγνωρίσωμεν ὅτι αἱ Προστάτιδες τῆς Κρήτης Δυνάμεις εἶναι διατεθειμέναι ἤδη νὰ ἐκπληρώσωσι τὰς ὑποσχέσεις, ἃς τοσάκις ἔδωκαν πρὸς τὸν Κρητικὸν Λαόν, καὶ νὰ περιβάλωσι μὲ κῦρος διεθνὲς τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Νήσου καὶ τὴν ἕνωσιν αὐτῆς μετὰ τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος. Προκειμένου ν' ἀπαντήσωσιν αἱ Δυνάμεις εἰς τὰ ψηφίσματα τῆς Ἑνώσεως, ἡ ὑπόμνησις ὅτι ἐκ τῆς συναινέσεως αὐτῶν ἐξαρτᾶται ἡ Ἕνωσις τῆς Κρήτης μετὰ τῆς Ἑλλάδος, ἐν ᾧ ἀφ' ἑνὸς διακηρύττει μίαν ἀλήθειαν, ἣν οὐδεὶς ἐφαντάσθη ποτὲ ν' ἀμφισβητήσῃ, πληροῖ ἀφ' ἑτέρου ἐξ αἰσθήματος εὐγνωμοσύνης πᾶσαν Ἑλληνικὴν καρδίαν, διότι πρώτην ἤδη φορὰν αἱ Δυνάμεις ὁμιλοῦσιν ἄνευ περιστροφῶν περὶ τῆς **Ἑνώσεως τῆς Κρήτης μετὰ τῆς Ἑλλάδος**, καὶ ἀφίνουσι νὰ νοηθῇ ὅτι ἡ ἀπόφασις, ἣν ἔλαβεν ὁ Κρητικὸς Λαός εἶνε πλέον γεγονὸς ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ αἰῶνος τούτου καὶ μόνον τῆς τυπικῆς ἀναγνωρίσεως ἐκ μέρους τῶν Δυνάμεων ἔχει ἀνάγκην, ἕνεκα τῶν ὑποχρεώσεων, ἃς ἔχουσι ἀναλάβει ἀπέναντι τῆς Τουρκίας.

Πρόσθετος ἀπόδειξις τῆς ἐννοίας ταύτης τοῦ πρώτου μέρους τῆς ἀνακοινώσεως εἶνε βεβαίως ὁ τρόπος καθ' ὃν ἐγένετο αὕτη πρὸς τὸν Κρητικὸν Λαόν. Ἡ ἐντελεστικὴ Ἐπιτροπὴ ἐξελέγη μετὰ τὴν κήρυξιν τῆς Ἑνώσεως καὶ διοικεῖ τὴν νῆσον ἐν ὀνόματι τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων. Ἡ ἀνακοίνωσις τῶν Δυνάμεων πρὸς Αὐτὴν ἀποτελεῖ βεβαίως ἡμιεπίσημον ἀναγνώρισιν τοῦ ἐν Κρήτῃ καθεστῶτος, ὑπόμνην τὴν ἐπιφύλαξιν τῆς δοθησομένης συναινέσεως μετὰ προηγουμένην περὶ τούτου συζήτησιν πρὸς τὴν Τουρκίαν.

Τὸ δεύτερον μέρος τῆς ἀνακοινώσεως διακηρύττει ὅτι αἱ Δυνάμεις μετ' εὐμενείας πρὸς τὸν Κρητικὸν Λαὸν θὰ προέλθωσιν εἰς συζήτησιν μετὰ τῆς Τουρκίας περὶ τοῦ ζητήματός μας. Ἀλλ' ὅταν αἱ Δυνάμεις δηλοῦσιν ἐπισήμως ὅτι ἡ συζήτησις πρὸς τὴν Τουρκίαν περὶ τοῦ Κρητικοῦ ζητήματος γενήσεται ἐκ μέρους αὐτῶν μετ' εὐμενείας πρὸς τὴν Κρήτην, δὲν χωρεῖ πλέον δισταγμὸς περὶ τῆς αἰσίας καὶ τελειωτικῆς λύσεως αὐτοῦ· Οἱ μακροὶ ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγῶνες τῶν Κρητῶν, ἡ πολιτικὴ σωφροσύνη καὶ ὁ σεβασμὸς πρὸς τὰς ἑκάστοτε ἀποφάσεις τῶν Δυνάμεων καὶ αἱ θυσίαι, εἰς τὰς ὁποίας ἔχει ὑποβληθῇ ἕνεκα τῆς Κρήτης τὸ Ἐλεύθερον Κράτος ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτοῦ, εἶχον ἀπὸ μακροῦ χρόνου συγκινήσῃ ἐπὶ τοσοῦτον τοὺς Χριστιανικοὺς λαούς, ὥστε νὰ θεωρῶσιν ἔγκλημα πρὸς τὴν Ἐλευθερίαν καὶ τὸν πολιτισμὸν τὴν περαιτέρω ἐκκρεμότητα τοῦ Κρητικοῦ ζητήματος. Αἱ Δυνάμεις ἀνεγνώρισαν ἐπανηλλειμμένως τὴν νομιμότητα τῶν πόθων τοῦ Κρητικοῦ ζητήματος. Αἱ Δυνάμεις ἀνεγνώρησαν ἐπανειλημμένως τὴν νομιμότητα τῶν πόθων τοῦ Κρητικοῦ Λαοῦ καὶ προθύμως ὑπεβλήθησαν εἰς ὁλικὰς θυσίας πρὸς ἀνακούφισιν καὶ προστασίαν αὐτοῦ, ἀλλ' ἡ ἐκκρεμότης ἄλλων ζητημάτων τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου συνεκράτει μέχρι τοῦδε αὐτάς. Ἤδη τὰ ζητήματα, ὧν τὴν ἀνακίνησιν ἐφοβοῦντο αἱ Δυνάμεις, ἐλύθησαν ἀφ' ἑαυτῶν καὶ ἐπομένως ἡ περαιτέρω ἀναβολὴ τῆς ὁριστικῆς ἐπιλύσεως τοῦ Κρητικοῦ ζητήματος θὰ ἦτο αὐτόχρημα ἄρνησις τῆς Δικαιοσύνης καὶ θὰ ἐξήγειρε τὴν συνείδησιν τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου, Ὅταν πάντα ταῦτα ληφθῶσιν ὑπ' ὄψει δὲν θὰ κριθῶμεν προώρως αἰσιοδοξοῦντες διότι ἀποδίδομεν τὰς ἀνωτέρω ἐννοίας εἰς τὸ κείμενον τῆς ἀνακοινώσεως.

Τὸ μόνον ἴσως σημεῖον ὅπερ δύναται νὰ γεννήσῃ δισταγμοὺς, εἶναι ἡ ἐκ μέρους τῶν Δυνάμεων ἀνάμιξις τῆς Τουρκίας μετὰ τὴν ἀνακήρυξιν τῆς αὐτονομίας τῆς Κρήτης καὶ τὴν κατάργησιν τῆς τουρκικῆς κυριαρχίας ἐπ' αὐτῆς. Ἡ διατήρησις τῆς ὑψιλῆς ἐπικυριαρχίας καὶ ἡ παραμονὴ εἰσέτι Μουσουλμάνων ἐν Κρήτῃ ἐπιβάλλουσι βεβαίως τὴν ὑποχρέωσιν πρὸς τὰς Δυνάμεις νὰ λάβωσι τὴν συγκατάθεσιν τῆς Τουρκίας διὰ τὴν ὁριστικὴν διακανόνισιν τοῦ Κρητικοῦ ζητήματος. Ἀλλ' εἶναι ἐξ ἄλλου γνωστὸν ὅτι οὐδεμία εὔλογος ἀντίρρησις δύναται ν' ἀντιταχθῇ ἐκ μέρους τῆς ἐπικυριάρχου Δυνάμεως, ἀφ' οὗ ἤδη οὐσιαστικῶς ἡ Κρήτη εἶναι ξένη πρὸς αὐτὴν καὶ μόνον ὑπονοίας περὶ τῆς εἰλικρινείας αὐτῆς καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν διαλαλουμένην ἑλληνοτουρκικὴν σύμπραξιν ἠδύνατο νὰ διεγείρῃ ἡ ἄρνησις πρὸς ἀναγνώρισιν τῆς ἑνώσεως· εὐνόητον ἄλλως τε ἀποδείκνυει ὅτι ἄρνησις τοιαύτη θὰ ἐστερεῖτο καὶ πρακτικοῦ ἀποτελέσματος, ἀφ' οὗ ἐκ τῶν προτέρων αἱ Δυνάμεις ἐδήλωσαν ὅτι διάκειται εὐμενῶς πρὸς τὴν ἐπελθοῦσαν ἐν Κρήτῃ μεταβολήν.

Ἡ ἀνακοίνωσις ἐν τέλει ἐξαρτᾷ τὴν εὐμένειαν τῶν Δυνάμεων ἐκ τῆς διατηρήσεως τῆς τάξεως ἐν τῇ Νήσῳ καὶ τῆς προστασίας τοῦ Μουσουλμανικοῦ πληθυσμοῦ. Οἱ ὅροι οὗτοι ἔχουσιν ἐπαναληφθῇ τοσακις ὥστε νὰ ἐννοοῦνται ἀφ' ἑαυτῶν καὶ ἄνευ ρητῆς ὑπομνήσεως. Ἀλλ' ἀφ' οὗ ἐπὶ δεκαετίαν ἤδη ὁ Κρητικὸς λαὸς, παρ' ὅλας τὰς δισχερείας, καθ' ὧν ἐπάλαισεν, ἠδυνήθη νὰ τηρήσῃ τὴν τάξιν καὶ νὰ ἐξασφαλίσῃ ἀπὸ πάσης οἱασδήποτε προσβολῆς τοὺς Μουσουλμάνους, εἶναι ἐκτὸς πάσης ἀμφιβολίας ὅτι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι θὰ τηρήσῃ τὴν αὐτὴν νομιμόφρονα στάσιν. Περὶ τούτου αἱ Προστάτιδες Δυνάμεις ἔχουσι πεισθῇ πρὸ πολλοῦ καὶ εἰς τὴν πεποίθησιν ταύτην ὀφείλεται ἡ ἔναρξις τῆς ἐκ τῆς Νήσου ἀναχωρήσεως τῶν διεθνῶν στρατευμάτων. Ἐν τούτοις ἡ Κυβέρνησις, αἱ ἀρχαὶ πάσης τάξεως καὶ παντὸς βαθμοῦ, ὁ κλῆρος, οἱ πρόκριτοι, καὶ πᾶς ὁ μικρὰν ἢ μεγάλην ἀσκῶν ἐπιρροὴν παρὰ τῷ λαῷ ἔχει ἐπιτακτικὸν καθῆκον νὰ μεριμνᾷ διὰ τὴν παγίωσιν τῆς τάξεως καὶ τὴν προστασίαν τῶν Μουσουλμάνων καὶ νὰ ἐξηγῇ εἰς τὸν λαὸν ὅτι οἱαδήποτε ὑποστήριξις τῶν κακοποιῶν στοιχείων εἶναι καθαρὰ προδοσία κατὰ τῆς πατρίδος. Οἱ δὲ καθ' οἱονδήποτε τρόπον ἐγκληματίσαντες εἰς τὸ παρελθὸν καὶ μὴ προσελθόντες ἐνώπιον τῆς Δικαιοσύνης, δέον νὰ ἐννοήσωσιν ὅτι εἶναι καιρὸς νὰ ἐξαγοράσωσι τὴν ἐπείκειαν τοῦ νέου καθεστῶτος, προσερχόμενοι εἰς τὰς ἀρχὰς, καὶ ὅτι δὲν πρέπει νὰ προσθέσωσιν εἰς